

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 22. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] un [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējas) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 123/2025),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējas lūdz Satversmes tiesu atzīt Administratīvā procesa likuma 145. panta ceturto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma 7.³ pantu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 30. maijam, (turpmāk kopā – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem un spēkā neesošu no viņu pamattiesību aizskāruma brīža.

2. Administratīvā procesa likuma 145. panta ceturtais daļa noteic:

“Lai neizpaustu personu privātās dzīves apstākļus, kā arī lai aizsargātu valsts, profesionālo, komerciālo, izmeklēšanas vai adopcijas noslēpumu un citu ierobežotas pieejamības informāciju, tiesa pēc savas iniciatīvas vai administratīvā

procesa dalībnieka lūguma var pieņemt motivētu lēmumu, ar kuru nosaka ierobežojumu pieteicējam vai atbildētājam iepazīties ar lietas materiālu attiecīgo daļu. Ja tiesa lēmumā noteic, ka minētais ierobežojums iepazīties ar lietas materiāliem ir spēkā arī pēc galīgā tiesas nolēmuma spēkā stāšanās, pieteicējam vai atbildētājam ir tādas pašas tiesības iepazīties ar lietas materiāliem, kādas likums nosaka ikvienai citai personai.”

Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības likuma 7.³ pants redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 30. maijam, noteica:

“7.³ pants. Neziņošanas sekas

(1) Ja persona, kas tiek turēta aizdomās par būtiskas līdzdalības iegūšanu sabiedrībā, nesniedz vai atsakās sniegt šā likuma 7.¹ panta trešajā daļā minēto informāciju un tās līdzdalība kopā aptver 10 un vairāk procentus no sabiedrības pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju skaita, tā nevar izmantot visu tai piederošo akciju balsstiesības. Komisija nekavējoties par šo faktu informē attiecīgos akcionārus un sabiedrību.

(2) Ja persona, neievērojot Komisijas aizliegumu, iegūst vai palielina būtisku līdzdalību, tai nav tiesību izmantot visu tai piederošo akciju balsstiesības, bet akcionāru sapulces lēmumi, kas pieņemti, izmantojot šo akciju balsstiesības, nav spēkā no to pieņemšanas brīža un uz šo lēmumu pamata nedrīkst lūgt izdarīt ierakstus komercreģistrā un citos publiskos reģistros.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likumu normu satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Pieteikumā apstrīdēta divu likumu normu atbilstība Satversmei.

Vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos. Tomēr Satversmes tiesa ir secinājusi, ka, ņemot vērā procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos vairāku normatīvo aktu normu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama arī tad, ja apstrīdētās normas ir savstarpēji cieši saistītas un to izskatīšana vienas lietas ietvaros veicinās lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu (*piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2021. gada 8. maija lēmuma par lietas Nr. 2021-19-01 ierosināšanu 5. punkts*).

Administratīvā procesa likuma 145. panta ceturtnā daļa noteic gadījumus, kad administratīvā tiesa var pieņemt lēmumu par ierobežojumu pieteicējam vai atbildētājam iepazīties ar lietas materiāliem.

Savukārt Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma 7.³ pants tā apstrīdētajā redakcijā noteica tiesiskās sekas, kas iestājās gadījumā, ja persona nav izpildījusi pienākumu sniegt informāciju par plānoto vai faktiski iegūto būtisko līdzdalību sabiedrībā vai ja būtiska līdzdalība iegūta vai palielināta, neievērojot Komisijas aizliegumu.

Tādējādi apstrīdētās normas nav savstarpēji cieši saistītas, kā arī nav secināms, ka to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros veicinātu lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu. Tas vien, ka personai piemērotas vairāku tiesību aktu normas vai persona atradusies vairāku tiesību aktu normu tvērumā, pats par sevi nepadara šajos tiesību aktos regulētos tiesību jautājumus par savstarpēji cieši saistītiem.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

6. Papildus kolēģija vērs Pieteikuma iesniedzēju uzmanību uz to, ka konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst arī citām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šo uzskatu pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punkts*). Proti, jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punkts*).

Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – Komisija) [datums] pieņēma lēmumu (turpmāk – Komisijas lēmums) aizliegt Pieteikuma iesniedzējām iegūt būtisku netiešu līdzdalību ieguldījumu pārvaldes sabiedrībā. Komisija uzskatīja, ka Pieteikuma iesniedzējas ir sniegušas nepatiesu informāciju par balsstiesīgo akciju ieguvī. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējas neatbilst prasībai pēc nevainojamas reputācijas, un nav ievēroti Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma nosacījumi būtiskas līdzdalības iegūšanai ieguldījumu pārvaldes sabiedrībā. Pieteikuma iesniedzējas vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par Komisijas lēmuma atcelšanu, tomēr tiesa to noraidīja.

6.1. Pieteikuma iesniedzējas norāda, ka Komisijas lēmuma un tam sekojošo tiesu spriedumu pieņemšanā izšķiroša bijusi Valsts drošības dienesta sniegta informācija, kas satur valsts noslēpumu. Tiesas, pamatojoties uz apstrīdēto Administratīvā procesa likuma 145. panta ceturto daļu, lēmušas par ierobežojumu Pieteikuma iesniedzējām iepazīties ar šo informāciju, tādejādi liedzot iespēju to

pārbaudīt un atspēkot tās patiesumu. Līdz ar to aizskartas Pieteikuma iesniedzējām Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieteikumā apstrīdētajā Administratīvā procesa likuma 145. panta ceturtajā daļā noteiktas tiesas tiesības ar motivētu lēmumu ierobežot pieteicēja vai atbildētāja iespēju iepazīties ar lietas materiāliem daļā, ja tas nepieciešams personas privātās dzīves, valsts, profesionālo, komerciālo, izmeklēšanas vai adopcijas noslēpumu un citas ierobežotas pieejamības informācijas aizsardzībai. Proti, tiesa jebkurā gadījumā vērtē, kurai no līdzsvarojamām interesēm būtu piešķirama prioritāte. No pieteikumam pievienotajiem tiesu nolēmumiem izriet, ka gan Administratīvā apgabaltiesa, gan Senāts ir vērtējis to, vai, pastāvot ierobežojumam iepazīties ar valsts noslēpumu saturošo informāciju, Pieteikuma iesniedzējām konkrētajā tiesvedībā tiek nodrošinātas tiesības uz taisnīgu tiesu (*sk. Senāta Administratīvo lietu departamenta [datums] sprieduma lietā Nr. [..]*).

Pieteikuma iesniedzēju apsvērumi par Administratīvā procesa likuma 145. panta ceturtais daļas neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam pēc būtības ir saistīti ar to, ka viņas nepiekrīt tam, kā konkrētajā situācijā ir tikusi piemērota tiesību normu. Pieteikuma iesniedzējas nepiekrīt tiesu nolēmumiem un uzskata, ka tiesas rīcība, ierobežojot viņām pieeju valsts noslēpumu saturošajai informācijai, bija patvaļīga. Tomēr šādi argumenti nevar būt par pamatu lietas ierosināšanai Satversmes tiesā, jo Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu piemērošanas un interpretācijas jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*). Tādējādi pieteikumā minētie apsvērumi neapstiprina to, ka tieši Administratīvā procesa likuma 145. panta ceturtais daļa, nevis tās piemērošana konkrētajā situācijā, rada Pieteikuma iesniedzējām Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietverto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums daļā par Administratīvā procesa likuma 145. panta ceturtais daļas satversmību neatbilst arī Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. Pieteikuma iesniedzējas norāda, ka Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma 7.³ pants aizskar viņām Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu.

6.2.1. Attiecībā uz Pieteikuma iesniedzējām pieņemts aizliegums iegūt būtisku līdzdalību sabiedrībā. Arī pieteikumā Pieteikuma iesniedzējas savu tiesību uz īpašumu aizskārumu saista ar sekām – liegumu izmantot akciju balsstiesības –, kas izriet no Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma 7.³ panta otrās daļas. Tādējādi šajā aspektā Pieteikuma iesniedzējām ir liegta iespēja rīkoties ar savu īpašumu, lai gūtu no tā pēc iespējas lielāku labumu.

Līdz ar to pieteikums daļā par Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma 7.³ panta otrās daļas (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6.2.2. Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma 7.³ panta pirmā daļa noteic tiesiskas sekas gadījumā, ja persona, kas tiek turēta aizdomās par būtiskas līdzdalības iegūšanu sabiedrībā, nesniedz vai atsakās sniegt šā likuma 7.¹ panta trešajā daļā minēto informāciju. No pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka Pieteikuma iesniedzējas būtu nonākušās šīs normas tvērumā un tādējādi būtu aizskartas Pieteikuma iesniedzēju Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums daļā par Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likuma 7.³ panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējas ir izmantojušas visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem

tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, Pieteikuma iesniedzējas Komisijas lēmumu ir pārsūdzējušas tiesā, savukārt tiesas galējais nolēmums – Senāta spriedums – nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Senāta spriedums administratīvajā lietā Nr. [..] ir pieņemts un stājies spēkā [datums]. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 27. jūnijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Tas ietver juridisko argumentāciju, kas pamato apstrīdētās normas neatbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Vērtējot tiesību normu atbilstību Satversmes 105. pantā ietvertajām tiesībām uz īpašumu, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu normu; 2) vai tam ir leģitīms mērķis; 3) vai tas ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 17. punktu*). Savukārt noskaidrojot, vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu

(sk. Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 13. punktu).

Pieteikuma iesniedzējas norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, kā arī uzskata, ka tam ir leģitīms mērķis un tas ir piemērots šā mērķa sasniegšanai. Tomēr ierobežojums nav samērīgs, jo tā leģitīmo mērķi var sasniegt ar personas pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Proti, likumdevējs varēja pieņemt tādu regulējumu, kas nenoteiktu automātisku akciju balsstiesību izmantošanas aizliegumu, bet tā vietā paredzētu balsojumu saskaņošanu ar kompetento iestādi, tādējādi nodrošinot individuālu izvērtējumu par katra lēmuma pieņemšanu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka personas tiesības mazāk ierobežojošs līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru leģitīmos mērķus var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē un kurš no valsts un sabiedrības neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu (sk. Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-31-01 20.2. punktu). Pieteikumā nav pamatots, ka Pieteikuma iesniedzēju norādītais līdzeklis, kas saistīts ar kompetentās iestādes uzraudzības un kontroles funkciju paplašināšanu, no valsts neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu.

Tāpat Pieteikuma iesniedzējas apgalvo, ka labums, ko sabiedrība iegūst no apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu. Tomēr pieteikumā vien vispārīgi norādīts, ka ne katram ieguldījumu pārvaldes sabiedrības akcionāru sapulces lēmumam ir ietekme uz kopējo sabiedrības labklājību un ekonomisko stāvokli. Tāpēc esot apšaubāms labums, ko sabiedrība gūst no apstrīdētajā normā noteiktā ierobežojuma. Savukārt Pieteikuma iesniedzēju tiesībām nodarītais kaitējums esot būtisks. Tomēr šādas vispārīgas norādes nav uzskatāmas par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trīs teikumiem ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] un [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 123/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina